

R
U
M
a
N

Naslov izvirnika: ICH NANNTE IHN KRAWATTE

© 2012 Verlag Klaus Wagenbach, Berlin

© za prevod S. Fischer Foundation by order of TRADUKI

traduki

Izdajo tega dela je podprla ustanova TRADUKI, literarna mreža, katere člani so Ministrstvo za evropske in mednarodne zadeve Republike Avstrije, Ministrstvo za zunanje zadeve Zvezne republike Nemčije, Švicarska kulturna fundacija Pro Helvetia, KulturKontakt Austria, Goethe-Institut, Javna agencija za knjigo Republike Slovenije, Ministrstvo za kulturo Republike Hrvaške, Resor za kulturo Vlade Kneževine Liechtenstein, Kulturna fundacija Liechtenstein, Ministrstvo za kulturo Republike Albanije in fundacija S. Fischer Stiftung.

Milena Michiko Flašar
KLICAL SEM GA KRAVATA

Prevedla Tanja Petrič

Mladinska knjiga
ZALOŽBA

Ža Krisa

*[...] kako izločen si iz tega sveta,
ki je lep in morda osmišljen,
kako izobčen iz vse te naravne dovršenosti,
kako osamljen v svoji praznini,
kako tuj in gluh v tej veliki tišini [...]*

Max Frisch, Antwort aus der Stille

I

Klical sem ga Kravata.

Ime mu je ugajalo. Spravljalo ga je v smeh.

Rdeče in sive črte na njegovih prsih. Prav takšnega si želim ohraniti v spominu.

2

Nazadnje sem ga videl pred sedmimi tedni. V tem času se je trava posušila in porumenela. Na drevesih sedijo cvrčeči škržadi. Pod podplati mi škrtja prod. V opoldanski pripeki je park videti nenavadno zapušče-no. Odprti cvetovi na vejah, ki se utrujeno sklanjajo k tlom. Bledo moder robec v grmovju, niti sapica se ne premakne. Zrak je težek in pritiska na zemljo. Potr sem. Poslavljam se od nekoga, ki se ne bo več vrnil. To vem od včeraj. Ne bo ga več nazaj. Nad mano se razprostira nebo, ki ga je – za vedno? – posesalo vase.

Še vedno ne morem verjeti, da je najino slovo dokončno. V moji predstavi bi se lahko v vsakem trenutku pojavil, morda kot nekdo drug, morda s kakšnim drugim obrazom, me pogledal in rekel: tukaj sem. Z glavo, obrnjeno proti severu, bi smeje spremljal oblake. Lahko bi. Zato sedim tukaj.

3

Klop, na kateri sedim, je najina. Preden je postala najina, je bila moja.

Prišel sem na to mesto, da bi doumel, da ima razpoka v steni, tisti rahli prečni poč nad policami, tako zunanji kot notranji smisel. Celi dve leti sem strmel vanjo. Celi dve leti v svoji sobi, v domači hiši. Za zaprtimi očmi sem prerisoval njeno prelomljeno črto. Bila je v moji glavi, v njej se je nadaljevala, tekla mi je v srce in žile. Jaz sam pa brezkrvna črta. Moja polt mrtvaško blede, ker je ni obsijalo sonce. Včasih sem hrepenel po njegovem dotiku. Predstavljal sem si, kako bi bilo oditi ven in končno razumeti: obstajajo prostori, ki jih nikoli ne zapustimo.

Nekega mrzlega februarskega jutra me je hrepeneenje premagalo. Skozi zavesni razporek sem zapazil jato vran. Dvigale so se in spuščale, s soncem na krilih, zaslepilo me je. Z ostro bolečino v očeh sem se pretipal vzdolž sten do vrat, jih odpahnil, si oblekel plašč in obul čevlje, za številko premajhne, stopil na cesto in odšel naprej, mimo hiš in trgov. Kljub hladu mi je s čela tekkel znoj in čutil sem nenavadno zadoščenje: še vedno znam. Znam postavljati eno nogo pred drugo. Nisem pozabil. Vso naprežanje, da bi pozabil, je bilo zaman.

Nisem se poskušal preslepiti. Še vedno sem hotel biti sam zase. Nikogar nisem hotel srečati. Nekoga srečati pomeni zaplesti se. Stke se nevidna nit. Od človeka do človeka. Same niti. Križemkražem. Nekoga srečati pomeni postati del njegovega tkanja, in temu se je veljalo izogniti.

4

Če pomislim na tisti prvi prosti izhod. Kajti tako se mora počutiti zapornik, ki z rešetkastim pogledom s sabo prenaša svojo celico pa natanko ve, da ni svoboden. Torej, če pomislim na tisti prvi prosti izhod, potem se mi zdi, kot da bi se bil jaz, figura iz nekega črno-belega filma, sredi pisane scenerije nenadoma premaknil. Okrog in okrog so kričale barve. Rumeni taksiji, rdeči poštni nabiralniki, modri reklamni napisi. Njihova jakost me je omamljala.

Z zavihanim ovratnikom sem zavijal okrog vogalov in pazil na to, da se nisem ob koga spotaknil. Srh me je spreletel ob pomisli, da bi lahko moja hlačnica mimogrede oplazila vogal tujega plašča. Roke sem povlekel k sebi in hodil, hodil, hodil, ne da bi pogledal levo in desno. Najhujša sta se mi zdela dva pogleda, ki se v

naključnem trenutku srečata. Za nekaj sekund obvisita drug v drugem. In se ne odtrgata. Kakšna slabost. Bil sem njena posoda. Zvrhana. Dlje ko sem hodil, bolj sem čutil težo svojega telesa. Biti sopihajoče telo med mnogimi. Nekdo me je sunil. Nisem se mogel več zadrževati. Z dlanjo pred usti sem stekel v park in bruhnil.

5

Poznal sem park in tudi klop ob cedri sem poznal. Daljno otroštvo. Mama mi pomigne, me dvigne v naročje in mi z iztegnjenim kazalcem razlaga svet. Poglej, vrabček! Naredi čivčiv. Njen dih na mojih licih. Ščegget na tilniku. Mamini lasje nalahno plapolajo sem in tja. Ko si majhen, tako majhen, da si prepričan, da bo večno ostalo tako, je svet silno prijazen kraj. Na to sem pomislil, ko sem jo spet prepoznal. Klop svojega otroštva. To klop, na kateri naj bi se naučil, da nič ne ostane tako, kot je, in da se kljub temu izplača biti na svetu. Še vedno se učim.

On bi dejal: bila je odločitev.

In res sem se odločil za to, da grem čez travo, proti klopi in se pred njo ustavim. Bil sem sam, obdan s tišino. Nikogar ni bilo, ki bi me zasačil, kako sem enkrat,

potem še enkrat obhodil klop, kako sem v vedno manjših krogih krožil okoli nje. Okus v ustih, ko sem se končno usedel. Želja, da bi bil spet otrok. Spet gledati z očmi, ki se čudijo. Mislim, moje oči so bile tiste, ki so najprej zbolele. Srce jim je samo sledilo. In tako sem obsedel v mnogo pretanki obleki. Še tanjša pa je bila koža, pod katero me je mrazilo.

6

Od takrat me je vsako jutro gnalo sem. Opazoval sem sneg, kako naletava, gledal sem ga, kako spet kopni. Klokotajoči potoček. S pomladjo so prišli ljudje in njihovi glasovi. Sedel sem s stisnjenimi zobmi. Z zadr-gnjenim grlom. To je bila razpoka v steni. Ločila me je od tistih, ki so bili stkani vanjo. Zaljubljeni par se je šepetajoče sprehodil mimo. Skrivne besede, ki so prodrle do mene, so zvenele tuje kot besede v jeziku, ki ga nisem razumel. Srečna sem, sem slišal, neizmerno srečna. Lepljiv ton. Pogoltnil sem vozal v grlu.

Da me je kdo opazil, dvomim, in če že, potem najbrž tako, kot človek opazi kakšno prikazen. Vidi jo, jasno in razločno, pa noče verjeti, da jo vidi, in jo z mežikanjem izbriše. Takšna prikazen sem bil. Celo starši so

me komajda zaznali. Če sem jih srečal doma na vhodu ali hodniku, so zašepetali nejeveren Ah, ti si. Že zdavnaj so me nehali šteti med svoje. Izgubili smo sina. Umril je še pred svojim časom. Tako so morali to občutiti. Kot živo izgubo. Polagoma pa so se vendarle sprijaznili. Žalovanje, ki so ga najbrž na začetku prebolevali, je zamenjal občutek nemoči, da bi me ponovno pridobili, in tudi če je bil zanje nastali položaj nenavaden, se je celo v tej nenavadnosti kmalu vzpostavil red. Živiš skupaj pod isto streho, in dokler nič ne prodre ven, se ti zdi kratko malo normalno živeti na ta način.

7

Danes razumem, da se je nemogoče izogniti srečanju. S tem ko obstajaš in dihaš, se srečuješ s celim svetom. Nevidna nit te od trenutka rojstva poveže z nekom drugim. Da bi jo prerezal, je potrebno več kot umreti, in temu se je nesmiselno zoperstavljati.

Ko se je pojavil, o tem nisem imel pojma.

Pravim: pojavil se je. Ker je bilo tako. Nekega majskega jutra se je nenadoma pojavil. Z zavihanim ovratnikom sem sedel na svoji klopi. Golob je vzletel.

Zvrtelo se mi je od njegovega plahutanja. Ko sem oči zaprl in jih spet odprl, je bil tam.

Salaryman. Sredi petdesetih. Oblečen je bil v sivo obleko, belo srajco, rdeče-sivo črtasto kravato. V desnici je opletal z aktovko, rjavo usnje. Hodil je, opletajoč z njo sem in tja, z usločenimi rameni in odsotnim izrazom na obrazu. Nekako utrujeno. Ne da bi me pogledal, je sedel na nasprotno klop. Eno nogo je prekrižal čez drugo. Tako je obsedel. Nepremično. Obraz, napet v svoji odsotnosti. Na nekaj je čakal. Nekaj naj bi se zgodilo. Kmalu, kmalu. Le polagoma so se njegove mišice sproščale in se je z vzdihom naslonoil. To je bil vzdih, ki je vseboval vse tisto, kar se ni zgodilo.

Bežen pogled na uro, potem si je prižgal cigareto. Dim se je dvigoval v obročkih. To je bil začetek najinega poznanstva. Oster vonj v nosu. Veter je nosil dim proti meni. Še preden sva si zaupala imeni, je bil veter tisti, ki naju je seznanil.

Je bil to njegov vzdih? Ali način, kako je odfrcnil pepel? V samopozabi, pozabljen od samega sebe. Ni mi ga bilo odvratno opazovati v njegovem sedenju.

Opazoval sem ga kot meni domač predmet, zobno ščetko, krpo za umivanje, kos mila, in nenadoma ta predmet vidiš tako, kot da bi bilo prvič, popolnoma odtujenega svojemu namenu. Lahko da je bila prav domačnost tista, ki je v meni izzvala posebno zanimanje. Njegova polikana pojava je bila kot na tisoče drugih, ki iz dneva v dan polnijo ulice. Valijo se iz trebuha mesta in izginjajo v visokih stavbah, kjer se v oknih nebo razbije na posamezne dele. Oni so povprečje, tipični v svoji neopaznosti, obriti predmestni obrazi, podobni in zamenljivi. On bi lahko bil na primer moj oče. Poljubni oče. In vendarle je bil tukaj. Tako kot jaz.

Spet je zavzdihnil. Tokrat tišje. Kdor tako vzdihuje, sem si mislil, ni zgolj utrujen. To sem bolj čutil kot mislil. Čutil sem, da je to nekdo, ki je utrujen od življenja. Kravata mu je stiskala grlo. Zrahljal si jo je in spet pogledal na uro. Skoraj poldne. Odvil je svoj bento. Riž z lososom in vloženo zelenjavo.

Jedel je počasi, vsak grizljaj je desetkrat prežvečil. Imel je čas. Ledeni čaj je srkal v drobnih požirkih. Tudi pri tem sem ga opazoval. Že skoraj brez začudenja nad sabo. Kajti takrat sem komajda prenesel, da bi koga opazoval pri obedovanju. On pa je to počel s takšno previdnostjo, da sem pozabil na svoj gnus. Le kako naj opišem: to je počel s polnim zavedanjem tega početja, kar je povsem vsakdanji akt, kot je bil ta, spremenilo v nekaj pomembnega. Použil je vsako posamezno riževo zrno, na enak način ga je tudi ponesel k ustom, s hvaležnim nasmeškom.

Ob vsakomer drugem bi pobegnil, v mletju čeljusti bi videl grožnjo, v mlaskanju pa nevarnost. Običajno sem bil zgrožen nad tem, kako je grizljaj za grizljajem zdrsel v usta in nato navzdol v drobovje. Sam sem goltal, ne da bi premišljeval o tem. Notranja nuja, da bi se ohranil, se kljub vsemu ohranil, je bila zame uganka, ki je iz previdnosti nisem hotel razrešiti. Bolje ne premišljevali o tem.

Brž ko je pojedel, je bil spet običajen salaryman. Odprl je časopis in najprej prebral športno rubriko. Giantsi, v mastnem tisku, so si priborili častno zmago. Odobravajoče je pokimal, medtem ko je s prstom drsel

po vrsticah. Prstan. Bil je torej poročen. Poročen pri-
vrženec giantsov. Spet si je prižgal cigareto. Potem še
eno in še eno, dim ga je ogrnil.

IO

Park se je zaradi njegove navzočnosti zmanjšal. Zdaj
je bil sestavljen le še iz dveh klopi, njegove in moje, iz
nekaj korakov, ki so naju ločevali. Kdaj bo vstal in od-
šel? Sonce je z juga pripotovalo na zahod. Shladilo se
je. Prekrižal je roke. Časopis mu je odprt ležal na ko-
lenih. Truma šolarjev se je hrupno opotekala čez ze-
lenico. Dve starejši ženski sta se pomenkovali o svojih
boleznih. Tako je življenje, je rekla ena od njiju, rodiš
se, da umreš. Zaspal je. Težka glava. Časopis je odfr-
fotal na tla. Vsak čas se lahko konča, sem slišal, včasih
sploh nimam več občutka za to.

Med spanjem se je njegov obraz sprostil. Srebrnkasti
prameni na čelu, pod vekami so ene sanje lovile druge.
Trzajoča stegna. Nekaj sem začutil, tanko kot nit sline,
ki je visela iz njegovih odprtih ust. Še vedno pa nisem
našel prave besede za to. Šele zdaj mi je prišla na misel.
Sočutje. Ali nenaden vzgib, da bi ga pokrtil.

Ko se je prebudil, je bil videti bolj utrujen kot prej.